

Recenzje / Reviews

**Remigiusz J. Kijak, Zofia Szarota:
Starość. Między diagnozą a działaniem,
Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.**

Recenzowana książka, jak sam jej tytuł wskazuje, obejmuje zakresem swoich treści problematykę gerontologiczną i nieco wbrew tytułowi nie ma charakteru poradnika metodycznego. Autorzy skoncentrowali się głównie na opisie procesów starzenia się w Polsce, specyficze starzenia się jednostkowego, a przede wszystkim w perspektywie społecznej. Praca zawiera także postulaty do działań w skali makro (np. w rozdziale II Wsparcie społeczne i polityka społeczna wobec późnej dorosłości i starości) i do pracy indywidualnej (np. rozdział III *Specyfika pracy socjalnej z seniorami – wybrane aspekty*). Jest wartościową publikacją, poszerzającą rodzime zbiory biblioteki gerontologicznej.

Pierwsze trzy rozdziały publikacji są autorstwa Zofii Szaroty. Książkę otwiera rozdział poświęcony demograficznym i społecznym aspektom starzenia się społeczeństwa. Autorka rozpoczyna od analizy struktury najstarszej grupy wiekowej w Polsce z odniesieniem do danych międzynarodowych, prognozując stały wzrost udziału tejże generacji w populacji Polaków w odniesieniu do narastających problemów i wyzwań naszego kraju: starzenia się społeczeństwa, społecznego podziału rasy, niskiego przyrostu naturalnego, sytuacji materialnej, zdrowotnej czy pełnionych ról społecznych seniorów. Drugi rozdział zawiera kilka części, których wspólnym mianownikiem jest wsparcie społeczne. Głównym odniesieniem do działań wpierających rozwój w późnej dorosłości jest w niniejszej pracy polityka społeczna, *silver economy* oraz organizacja życia społeczno-kulturalnego. *Specyfika pracy socjalnej z seniorami – wybrane aspekty*, to tytuł trzeciego rozdziału. Poza opisem klasycznych metod pracy socjalnej z uwzględnieniem specyfiki pracy na rzecz i z osobą starszą, na uwagę zasługują zamieszczone rozważania na temat profesjonalnych kadr gerontologicznych z interesującymi postulatami „edukacji dla starości”.

Kolejne trzy rozdziały są autorstwa Remigiusza J. Kijaka. Dwa pierwsze rozdziały tego autora odnoszą się do wybranych obszarów życia w starości. Pierwszy z nich dotyczy seksualności, a drugi zagrożenia, jakim jest przemoc wobec osób starszych. Rozdział kończący książkę podejmuje tematykę postaw wobec osób starszych oraz poczucia jakości życia samych seniorów. Część poświęcona seksualności osób starszych oparta jest na wielu doniesieniach z badań, przeważnie autorów z zagranicy, gdzie analizy naukowe tej sfery życia ludzi starych są bogatsze niż w Polsce (choć dziwić akurat może brak odwołań do publikacji np. Lwa-Starowicza). Autor odwołuje się także do własnych badań, co należy uznać za wartość tego opracowania. W tekście znaleźć można także odniesienie do życia intymnego z niepełnosprawnością. Piąty rozdział książki podnosi kwestie przemocy wobec osób starszych, jest to typowe kompendium wiedzy na ten temat, oparte na rodzimych i zagranicznych badaniach z tego zakresu. Kończący całą książkę rozdział składa się z dwóch części. Pierwsza traktuje o stylach starzenia się i postawach ludzi starych wobec starości oraz uwarunkowaniach tychże procesów i zachowań. Druga część opisuje postawy wobec starości z perspektywy innych generacji.

Publikacja jest z pewnością cennym materiałem źródłowym dla szerokiego grona odbiorców: pracowników socjalnych, opiekunów osób starszych, studentów nauk społecznych i humanistycznych, a także samych seniorów i tych wszystkich, którzy w praktyce i teorii zajmują się na co dzień seniorami. Treści są niewątpliwie aktualne, oparte na dziełach autorstwa wielu wybitnych polskich i zagranicznych badaczy procesów starzenia się. Pewne wątpliwości budzi struktura pracy (brak wyraźnego klucza) i wybór treści. Dlaczego wyeksponowane zostało życie intymne ludzi starych, a nie np. życie religijne, czy aktywność fizyczna? Dlaczego spośród zagrożeń wybrana została przemoc, a nie inne, dużo bardziej powszechne, jak np. ubóstwo. Jest to jednak prawo autorów, a wybór jest z pewnością konsekwencją ich zainteresowań naukowych, co dowodzą opracowując rzetelnie wybrane obszary życia w starości w swojej publikacji.

Artur Fabiś

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Wydział Pedagogiczny

Instytut Nauk o Wychowaniu

Katedra Pedagogiki Społecznej i Andragogiki

arturfabis@wp.pl